T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

7/14624

Sayı : B.16.0.BHI.0.00.00.00/123483
Konu : Soru Önergesi

27/07 / 2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 26/06/2006 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-22521 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Hakkı ÜLKÜ'nün 7/14624-21937 Esas No'lu soru önergesinin cevabı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Atilla KOÇ
Bakan

EK:
Cevap (4 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

İnönü Bulvarı No:5 06100 Emek / ANKARA Tel: (0312)212 83 60 Fax: (0312) 212 02 55
www.kultur.gov.tr E-Mail: basin@kultur.gov.tr

7/14624

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN HAKKI ÜLKÜ'NÜN 7/14624-21937 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İSTİNADEN HAZIRLANAN BAKANLIĞIMIZ CEVABI

SORU 1: İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun aldığı bu kararların amacı ve gerekçeleri nelerdir? Bu kararları almak için nasıl bir ihtiyaç hissedilmiştir?

CEVAP 1: İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 18 Şubat 2006 gün ve 1182 ile 1184 sayılı kararları; "*... doğal sitlere ilişkin yargı organlarının değişik bilirkişi raporlarına dayanılarak eşdeğer yerlerde değişik kararlar alınması, sit sınırlarının doğal eşikler yerine mülkiyet sınırlarından geçirilmiş olduğu ve bu hususun doğal sit kavramına ters düşmesi, sitlerin belirlenmesi aşamasında koruma-kullanma dengesinin gözetilmemesi sebepleri ile taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının söz konusu bölgeler için yeniden irdelenmesi...*" doğrultusundaki yine İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.06.2005 tarih ve 637 sayılı kararı gereği yapılan irdeleme çalışmasının sonuçlarıdır.

Söz konusu kararlar öncesindeki sit alanları gözden geçirildiğinde ;

- Büyük bölümü sit kararları öncesinde yoğun olarak yapılaşmış birçok alanın bu durumla örtüşmeyen 1. ve 2. derece doğal sit sınırları içerisinde kaldığı,

- Tarım arazisi nitelikli birçok alanın yine bu durumla örtüşmeyen 1. ve 2. derece doğal sit ilan edilmiş olduğu,

- Aynı özelliklere sahip birçok yerin farklı statülerle korunması sonucunda ortaya birçok çelişkinin çıktığı,

- Mahkemeye açılan davalar neticesinde sit derecelerinin birçok yerde düşürülmüş olduğu,

- Mahkeme neticelerine göre sit derecesinin düşürülmüş olduğu alanlarda sit bütünlüğünün bozulduğu ve bu dava sonuçlarının diğer bölgelerde emsal olduğu,

- Sit sınırlarının doğal eşikler yerine mülkiyet sınırlarından geçirildiği ve sit derecelendirilmesinde mülkiyet durumunun gözetildiği ve bu durumun irdelemeye esas 03.06.2005 tarih ve 637 sayılı kurul kararında da belirtildiği gibi doğal sit kavramına ters düştüğü,

- Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, önceki sit kararlarının yeterli bilimsel verilere ve arazi çalışmasına dayanmadığı anlaşılmıştır.

Bu nedenlerle sit alanlarının irdelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

SORU 2: Türkiye'nin, doğanın ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik olarak taraf olduğu ve onayladığı uluslararası sözleşmeler ve bağıtlar hangileridir?

CEVAP 2: Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler :

- Avrupa Kültür Anlaşması (1957)

7/14624

- Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunması Sözleşmesi (1965)
- Amsterdam Deklarasyonu (1975)
- Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CİTES) (1975)
- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi (1982)
- Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (1989)
- Kuşların Himayesine Dair Milletlerarası Sözleşme (1966)
- Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Ait Sözleşme (1980)
- Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma (BERN) Sözleşmesi (1984)
- Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol (1988)
- Özellikle Sukuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme(RAMSAR) (1994)
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi(1996)
- Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Sözleşme(1999)

Bu sözleşmelerle başta Bakanlığım ve Çevre ve Orman Bakanlığı olmak üzere ülkemizdeki birçok kurum ve kuruluşlar çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir.

SORU 3: Türkiye'nin bu uluslararası sözleşmeler çerçevesinde koruma altına aldığı alanlar hangileridir?

CEVAP 3: Ülkemizde;

Doğal sit 947, Arkeolojik sit 6192, Kentsel sit 194, Tarihi sit 132, Diğer (karma) 385 olmak üzere toplam **7850** adet alan,

3386 sayılı ve 5226 sayılı Kanunlarla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında günümüze kadar Bakanlığımca yapılan çalışmalar sonucunda koruma altına alınmış olup bunların bir kısmı herhangi bir özelliği nedeniyle uluslararası sözleşmeler kapsamına girebilmektedir. Bunların dışında diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yetki ve sorumluluk alanına giren yerler de bulunmaktadır.

SORU 4: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları sit alanlarına ilişkin olarak aldıkları kararlarda bu uluslararası yükümlülükleri göz önünde tutmakta mıdırlar? Tutmaktaysalar İzmir'de son dört yıl içinde önce Gediz Deltası'nın sit derecesini düşürerek yapılaşmaya açılma çabası, şimdi de Çeşme-Alaçatı-Kuşadası arasındaki bölgesinin sit derecelerinin düşürülmesi hangi amaca hizmet etmek içindir?

CEVAP 4: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı kapsamında yapılan tespit ve tescil işlemlerinde, ilgili ve faaliyeti bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra çeşitli akademik çevrelerin ve Çeşme-Alaçatı kararında olduğu gibi konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin de tespiti yapılan alanlar hakkındaki görüşleri alınmakta ve uluslararası yükümlülükler göz önünde bulundurulmaktadır.

Alınan kurul kararları sit derecelerini düşülerek yapılaşmaya açılma çabası olmayıp, yapılan literatür ve arazi çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan bilimsel veriler doğrultusunda Çeşme ve Alaçatı Belediye ve mücavir alanları kapsamındaki sit alanlarının koruma statülerinin bilimsel ve gerçekçi esaslara dayandırılarak koruma kullanma dengesinin yeniden belirlenmesidir.

1. soruya verilen cevapta da belirtildiği gibi soru önergesine konu olan kararlar öncesindeki sit alanlarının yeterli bilimsel verilere ve arazi çalışmalarına dayanmadığı

7/14624

görülmüştür. Yapılan literatür ve arazi çalışmalarının sonucunda;

Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi, Botanik Bölümü öğretim üyelerinin, 2001 yılı, 24 sayılı Ege University Journal Of The Faculty Of Science yayınında; **Ardıç ağacı (Juniperus macrocarpa)** bölgenin gelişmesi esnasında büyük baskı altında kaldığı, ayrıca bitkinin tohumlarının döllenme problemi olmasının ve büyüme hızı yavaş olan bir tür olması nedeniyle korunma altına alınması gerektiği belirtilmektedir.

- Orman vejetasyonunu temsil eden bitkilerden biri olan **Ardıç ağacı (Juniperus macrocarpa),** Türkiye'ye endemik türlerden biri olup; sadece Çeşme ve Alaçatı arasında deniz seviyesine yakın yerlerde yayılmış, özellikle Altınkum'da gelişmiş olan bir türdür.

- Çeşme Yarımadası'nda üç farklı vejetasyon tipine ait 7 bitki birliği tespit edilmiştir. Üçüncü tip vejetasyon sadece Altınkum'da gelişmiş olan kumul vejetasyonudur. Kumul vejetasyonun tek temsilcisi ise; **Ammophiletum arundinaceae** birliğidir.

- **Sakız ağacı (Pistacia lentiscus)** ülkemizde sadece Çeşme Çiftlikköy ve Alaçatı'da bir yayılış alanına sahip olan bir bitki türüdür.

- Akdeniz Foku IUCN (Dünya Doğayı Koruma Birliği) tarafından koruma altına alınan 12 canlı türünden birisi olup taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalardan BERN ve CITES (Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme) dahilinde de korunması gerekmektedir.

- Çeşme ve Alaçatı Bölgesi'nde sıcak su kaynakları mevcut olup, bu kaynakların koruma zonları MTA tarafından belirlenmiştir. Söz konusu koruma zonları Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylı Çevre Düzeni Planlarında gösterilmektedir.

Yukarıda belirtilen veriler doğrultusunda 1182 ve 1184 sayılı kararlar ve eki haritalar incelendiğinde aşağıdaki hususlara özellikle dikkat edildiği görülecektir.

- Bölgeye özgü olan ve yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda korunması gerekliliği ortaya çıkan Ardıç ve Sakız Ağacının yoğun olarak bulunduğu (Çiftlikköy yarımadası, Altınkum, Alaçatı ve Çeşme arasında kalan orta ve güney kısımlar ile bu alanda yer alan tepeler) ve kimi yerlerde önceki kurul kararları ile daha düşük sit dereceleri ile korunan tüm alanlar 1. Derece Doğal sit alanı olarak yeniden belirlenerek koruma altına alınmıştır.

- Akdeniz Fokunun Mersin Koyu, Paşalimanı gibi yaşam alanları Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan alınan görüşler, yapılan literatür taramaları ile desteklenerek daha önceden alınmış olan kararlarda olduğu gibi 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak korunmuştur.

- Ayrıca; Biyolojikçeşitliliğin büyük önem taşıdığı Paşalimanı Yarımadası yine daha önceden alınmış olan kurul kararları açısından hiçbir değişikliğe uğramadan olduğu gibi 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak korunmuştur.

- Altınkum sahilindeki yöreye özgü türlerin bulunduğu literatür çalışmalarında belirtilen alanlar, 1. Derece doğal sit alanı olarak korunmuştur.

- Aya Yorgi ve Meteksan Koyları ile Kalem Burnundaki ancak yer yer olduğu gibi korunmuş ancak yöreye özgü türlerin bulunduğu alanlar ise 1. Derece Doğal sit alanı olarak korunmuş yada koruma Derecesi 1. Derece Doğal site yükseltilmiştir.

7/14624

- Akdeniz Martısı ve Karakulak gibi türlerin bulunduğu alanlar Çeşme Yarımadası dahilinde bulunan fakat çalışma bölgesi sınırları içerisinde yer almayan alanlar olduğu için söz konusu türlerin yaşam alanlarının koruma statülerine ilişkin bir değişiklik gerçekleşmemiştir.

- Yoğun olarak mahkemeye konu olmuş ve mahkeme neticelerinde sit bütünlüğü bozulmuş, sit öncesi yapılaşma alanı olan ya da tarımsal nitelikle araziler gibi alanlarda koruma-kullanma dengesi gözetilerek ikinci ve üçüncü derece alanlar olarak yeniden belirlenmiştir. Oldukça küçük bir bölümü ise koruma statüsünden (sit alanından) çıkarılmıştır.

SORU 5: İzmir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 2002 Eylül'ünde Gediz Deltasının sit derecesini düşürme kararı, Ağustos 2004'te idari yargı tarafından taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeleri göz önüne alarak verdiği örnek bir kararla iptal edildiği halde, İzmir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu hala nasıl bir bakış açısıyla ve hangi gerekçelerle Çeşme-Alaçatı bölgesinde sit derecesi düşürme ve sit alanından çıkarma kararları alabilmektedir?

CEVAP 5: Alınan kararlara ilişkin gerekçeler belirtilmiş olup, Gediz ile Çeşme-Alaçatı Bölgeleri birbiri ile karşılaştırılmayacak kadar farklı alanlardır. Emsal gösterilen mahkeme kararının aksine Çeşme-Alaçatı Bölgesinde, önceki sit kararlarındaki çelişkiler ve tutarsızlıklar nedeniyle, İdare mahkemeleri kararları sonucunda sit dereceleri düşürülerek ya da sitten çıkarılarak, sit alanlarının bütünlüğü tamamen bozulmuştur. Bunlara ilişkin onlarca mahkeme kararı bulunmaktadır.

Kaldı ki İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 18.02.2006 gün ve 1182 ile 1184 sayılı kararları; Seferihisar'dan itibaren Karaburun'u da içine alarak Çeşme Yarımadası'nın batı ucuna kadar uzanan ve Yarımada'nın tamamına yayılan Çeşme Yarımadası Doğal Sit Alanlarının, yalnızca Çeşme ve Alaçatı Belediye ve mücavir alan sınırlarını ve dolayısıyla tüm doğal sitlerin çok küçük bir kısmını kapsamaktadır.